

מי בעצם צריך פרטיות?

מהו הסוד של שמירה על אנונימיות? מדוע זה חשוב? איזה אינטרס זה משרת? אלישבע

אלישבע היקרה,

יש אנשים שחושבים שאם הם לא עשו שום דבר רע אין להם מה להסתיר. וזה רק מוכיח שהם לא חשבו על זה עד הסוף. אנונימיות יכולה להיות יופי של דבר. חשבי כמה נחמד היה לו כושים, בתקופת האפרטהייד, היו יכולים להסתיר את צבע עורם כשהם עולים לאוטובוס. ולו היית את יכולה להסתיר את מיניך בראיונות עבודה ולקבל משכורת של גבר. היה בכך אפילו משום תיקון עוול.

המתנגדים לאנונימיות ברשת אומרים שהיא גורמת לאנשים לפרוק כל עול, להסית בטוקבקים ולנהוג בחוסר אחריות. אבל האמת היא שזה בדיוק מה שאנחנו צריכים

אבל הזכות לאנונימיות, כחלק מהזכות לפרטיות, תמיד תיפגע. היא מתנגשת באינטרסים פוליטיים, ביטחוניים וכלכליים, בכוונות חשובות אחרות (כמו אלה של העיתונות, שהיתה נראית אחרת לגמרי ללא הזכות החוקית לחטט לאנשים בחיים), בארגון החברתי שלנו (לך תאסוף מס הכנסה מאנשים שלא חייבים לספר לך כמה הם מרוויחים),

ולפעמים אפילו בהיגיון הפשוט (כמו הכושים על האוטובוס). יש הרבה סיבות להתאמץ ולשמור על מעט האנונימיות שנותרה לנו, אך האינטרס הגדול ביותר הוא בכלל לא של אלה שיש להם מה להסתיר, אלא של החברה עצמה. כל ארגון בעל כח – ולא משנה אם הוא מדינה, צבאי, כלכלי או רווחי – זקוק להתנגדות. ללא התנגדות, אר-גונים הופכים מושחתים. טוטליטריים.

הניסיון המר מלמד אותנו שכ-הזכות לאנונימיות נרמסת, אנשים מפסיקים להביע את דעתם וההתנגדות שלהם נחלשת. והתוצאות הוות אסון. כמעט בכל מטר אפל שאפשר להעלות על הדעת – האנונימיות היתה מהראי שונות להימס. זה יכול לקרות בגדול, עם מדינה שלמה, וזה יכול לקרות בקטן, למשל עם מעסיקים שמתנכלים למארי-גני איגורים.

חשוב לנו, כתברה, שכל אחד יוכל לה-

זכור עליו או מה שהבטיחו לו או מה שאיימו עליו. לכן מצביעים מאחורי פרגוד ומסתירים את התפקוד במעטפה. חשוב לנו שאנשים יוכלו לפרסם את דעתם ללא חשש שיתנכלו להם. שאנשים יוכלו לספר על עוולות שמ-תרחשות במקום העבודה שלהם ללא חשש מפטרות. שהם יוכלו לדווח על פשעים בלי לחשוש מנקמה מצד הפושע. האינטרס הוא של החברה כולה.

המתנגדים אומרים שאנונימיות גורמת לאנשים לפרוק כל עול, לכתוב טוקבקים פוגעניים ומסיתים ובאופן כללי לנהוג באופן לא אחראי. אבל האמת היא שזה בדיוק מה שאנחנו צריכים: אנשים שמי-ביעם את דעתם בלי לחשוש מההשלכות. זו ההגנה שלנו מפני דיכוי ועריצות, בכל התחומים. אז בפעם הבאה שאת קוראת טור-קב ומתרגזת, קחי נשימה עמוקה. האנוני-מיות שווה את זה.

שאלות לבלדד השוחי: askbldad@callist.co.il

מתי פייסבוק באמת נולדה?

נמצאו שרידי לייק ו־Share מימי האדם הקדמון

← שרידיה של רשת חברתית עתיקה במיוחד נחשפו באחד רונה בצפון הקפוא של איריר

פה: ד"ר מארק סאפול, ארכיאולוג צעיר מאוניברסיטת קיימברידג' שבאנגליה, גילה ששני אתרים של ציורי אדם קד-מון, שמרוחקים כאלף ק"מ זה מזה, בנויים בדיוק כמו גרסה עתיקה של "קירות אישיים" בפייסבוק. יש בהם אלפי ציורים שנוספו לאורך עשרות דורות, שמתכתי-בים זה עם זה ומתייחסים זה לזה. באופן מפתיע, ההתייחסויות ההדדיות לא היו רק בין ציירים שונים על אותו קיר סלע, אלא גם בין האתרים המרוחקים עצמם: בנים לשבטים פרהיסטוריים מאזור נא-מפוש שבצפון שבריה נדרו מערבה עד לקירות הסלע שליד נהר הולברוגה ברוי-סיה, שנשפך לים הצפוני, ציירו עליהם, וחזרו לנאמפוש עם ציורים רוסיים – וחזר חלילה – לאורך עשרות ואולי מאות דורות.

איורי הסלעים הקדמוניים שרששות חברתיות בינלאומיות ומתפקדות קדמו אפילו לכתב עצמו: הציורים שכנו בנקודות אסטרטגיות, משכו ויצרו תוכן מתעדן, כמו היום

לציורים הללו היה תפקיד תק-שורתי ומלכד, הם עזרו ליצור סמלים וני-רטיבים משותפים, וגם אפשרו למציירים להתרברב, גם בכישרון הביטוי שלהם וגם במעשיהם. בדיוק כמו בפייסבוק,

מחקר ממוחשב של הסימנים בסלע גילה שציורים אטרקטיביים במיוחד גם זכו לתוספות מאחרות ושיפורים, כמעין "לייק" ו־"Share" קדמוניים, וציורים אחרים, לחלופין, נותרו תלויים כביטוי עצמי של כותב יחיד, מעין "ברוך ג'מלי" של התקופה ההיא.

פייסבוק, מתברר, לא באמת מחדשת הרבה. הרשת החברתית העני-קית שמגוונת והונפקו זה לא כבר נולדה פחות או יותר באותה התקופה של לינק-דאיי, שמיוערת לשוק העבודה, וטוויטר, שמעצבת מחדש את יורת השיח הציבורי, וחפירה ארכיאולוגית תשלוף את פרנר-ה-בuddy list מאייטיקו, שנוסדה בישראל כ-1996. קהילות וירטואליות כגון IRC שקקו מאז שנות השבעים של המאה ה-20 ברשתות אוניברסיטאיות שקדמו לפתיחת האינטרנט לשימוש אזרחי, ויש עוד הזכרים את ה־BBS, את Well ואת ה־MUD.

מי שרחיק לכת בהיסטוריה יגלה שה-קהילות הממוחשבות הראשונות אינן אלא יורשות לרשתות החברתיות של חובבי הרדיו בגלים קצרים, לאלה שהשתמשו בטלפונים לשיחות ועידה מאולתרות וחברתיות, שבעצמם נתלים בענפיהם של הרשתות החברתיות בטלגרף, באלה שניצלו את מערכת צינורות הדואר הפי-ניאומטית של המאה ה-19 לתקשורת חב-רתית. וכך השושלת ממשיכה עד לדורות-הראשונים באימפריה הפרסית של לפני 2,600 שנה.

הממצא של סאפול מוסיף פרספקטי-בה

בה חרשה: אירוי הסלעים שנוצרו לפני 4,000-6,000 שנה מראים שרששות חב-רתיות נרחבות ומתפקדות קדמו אפילו לכתב עצמו. הציורים – של מסעי ציד ודיג, איילי צפון ודמויות דמויות כגון בתולות ים וקנטאורים – צוירו בסל-עים ששוכנים בצמתי נחלים, ליד מפלי מים ובעוד נקודות אסטרטגיות שקבר-צות נודים כנראה עצרו בהן בקביעות, דור אחר דור. הסלעים שנבחרו הצטרפו לרפי רשת חברתית שייצרה יותר פעי-לות מהאחרות, ושרדה יותר זמן. בדיוק כמו היום.

כבר עכשיו, בימינו, אפשר לראות בפייסבוק וטוויטר תעודה היסטורית של תקופתנו שהיקפה הסר תקדים. וכך גם השיחות וההתכתבויות שבשכבות ה־"טיימליינים" בציורים שבבריה ורוסיה: מצוירים של איילי צפון עד לסירות שה-חלו להופיע בתקופת הברונזה המאוחרת, ומשהופיעו, כמו במקרה של סטטוסים "דביקים", הן השתכללו שוב ושוב וצו-טמו במקומות שונים ורבים. הטיימליין, הלייק, ה־Share והם – אם יש משהו שלא היה מוכה בהלם לנוכח החידושים של צוקרברג, הרי זה האדם הקדמון מצפון אירופה הקפואה.

תולדות הצורך האנושי לתקשר עם אחרים, בסביבתך ושלא בסביבתך, ולהתיר מסרים לאלה שבתקופתך ואלה שיבואו אחרך, התחילו הרבה לפני פייסבוק. הן התחילו עוד לפני הזמן.

רפואי רפאלי הוא ראש מרכז שניא לחקר האינטרנט באוניברסיטת חיפה sheizaf.rafaeli.net

1

חורבה מודרנית: נטושים בקנזס

טריס שבקנזס היא עיירת רפאים לכל דבר ועניין, מפקד התושבים של 2010 מנה בה 138 תושבים, אך נכון להיום גרים בה רק שני אנשים, שסיבבו להתפנות מהעיירה שסובלת מרמות גבוהות של זיהום ממכרות העופרת הישנים שבסמוך לה. "היו יורק טיימס" מספר את הסיפור הסוריאליסטי של האנשים האחרונים בטריס, בליווי גלריית תמונות שמתעדות את הריקבון.

<http://is.gd/4F3aM1>

צילום: שאטרסטוק (Jody Dingle)

ספורט: הבגד שמאמן אותך

Move הוא קונספט מעניין לבגד חכם, שמכיל מערך חיישנים שמשגרים את תנועות הגוף למחשב, שבתורו מנתח אותן ושולח בחזרה פידבקים נקודתיים בזמן אמת. אם אתם מתרגלים פילאטיס, לדוגמה, תקבלו חיזוי על תנועות לא נכונות, ובדיוק בנקודת הכשל. פרטוטופ ראשון כבר עובד ומתמקד.

<http://is.gd/gE64S8>

מדע: בקבוק קטשופ שידוע לעבוד

2012 עשויה להיזכר בזכות כל מיני דברים, אבל אף אחד מהם אינו מדהים וגיים ציניג'ר כמו הרגע שבו המין האנושי התגבר לבסוף על בעיית הקטשופ התקוע. MIT, הוא חומר ציפי עם מקדם חיכוך כה זעיר, שעוד לא נמצא הקטשופ שנתקע עליו. מרכיביו אושרו על ידי מינהל התרופות, כך שאפשר לצפות לו בקרוב בסופר.

<http://is.gd/RMvnWo>

4

סרט: פולנסקי בידי פראדה

סרט חדש של רומן פולנסקי הוא אירוע, גם אם הוא עולה ביוטיוב ונמשר שלוש זקות. מככבים בו בן קינגסלי כפסיכולוג שלא מוציא מילה, הלנה בונהאם קרטר כמטופלת שלא מפסיקה לקשקש על החלומות שלה, והבגדים של פראדה, שמימנה את כל החגיגה הקטנה. סופר־אלגנטי.

<http://is.gd/clgrhj>

5

לבית: חוזרים לפריים

הטאבלטים וטלוויזיות הכמות הוציאו את הרחוק ממפרשי המסגרות הדיגיטליות לתמונות, DIA מנסה להחזיר עטרה ליושנה. ייחודו במסך השקוף למחצה, שמקנה לתמונות תחושת רטור של חצות שקופות, וחוזי מזה הוא מקבל תמונות מהאייפון באמצעות מחוות גרידה קולית, וכמובן תומר גם בפליקר ופיקאסה. רק המחיר קצת מוגזם: 666 ליש"ט באמזון.

<http://is.gd/55i9N9>

תוכנה: בורא הספרים

עוד שירות דיגיטלי כל כך מבריק ופשוט, שקשה להאמין שלא עשו כזה עד היום. Readlists מאפשר ללקט כתבות, מאמרים ופוסטים, ולאגד אותם תחת נושא מסוים. מהמקבץ הזה נוצר אוטומטית ספר דיגיטלי, שאפשר לטעון לקינדל או לטאבלט שלכם ולדווח חכמים יותר בחינם. מושלם.

<http://readlists.com>

7

מתנה: העט חזק מהקלעי

בין אם אתם אנשים של עטים (חביבי קצת אולד סקול) ובין אם אתם אסתטיקנים, העט הכדורי של Minimalux הבריסית צריך להתמקם גבוה ברשימת המתנות שלכם. הוא עשוי פליו, והגזרה שלו מזכירה יותר מהכל כדור רובה רזה וארוך. גם תוויית המחיר נוחה יחסית: 75 ליש"ט לפני משלוח.

<http://is.gd/JISRv2>